

ПРОБЛЕМИ ІНВЕСТИЦІЙНОЇ ДІЯЛЬНОСТІ ПІДПРИЄМСТВ МАШИНОБУДІВНОГО КОМПЛЕКСУ

ТзОВ "Науково-технічний центр "Автополіпром"

Анотація. Розглянуті деякі проблеми інвестиційного розвитку вітчизняних підприємств машинобудівного комплексу – однієї з найважливіших складових частин економіки країни, запропоновані заходи по їх вирішенню, направлені на забезпечення сталого економічного розвитку України

Ключові слова: інвестиційний розвиток; інвестиційне законодавство; машинобудівний комплекс; конкурентоспроможна продукція; новітні технології

PROBLEMS OF INVESTMENT ACTIVITY ENTERPRISES OF THE MACHINE-BUILDING COMPLEX

Abstract: Some problems of investment development of domestic enterprises of machine-building complex - one of the most important components of economy of the country are considered, the proposed measures to solve them, aimed at ensuring sustainable economic development of Ukraine

Keywords: innovative development; investment legislation; machine-building complex; competitive products; new technologies

Інвестиційна діяльність підприємства – це цілеспрямований процес формування необхідних інвестиційних ресурсів, збалансований відповідно до обраних параметрів інвестиційної програми (інвестиційного портфеля) на основі вибору ефективних об'єктів (інструментів) інвестування та забезпечення їх реалізації. Як відомо, термін "інвестиція" походить від латинського "investire", що означає довгострокове вкладення коштів. Джерелами інвестиційних коштів можуть бути власні кошти підприємств або залучені ззовні – вкладені іншими вітчизняними або закордонними фірмами, компаніями, концернами тощо. Уже саме тлумачення терміну "інвестиція" говорить про те, що інвестиційні кошти залучаються для розвитку підприємств, для підвищення конкурентоспроможності його продукції і успішної діяльності у тій чи іншій галузі або сфері промисловості.

Розгляду проблем та аналізу напрямків інвестиційної діяльності машинобудівних підприємств України присвячено багато праць вітчизняних науковців. Проте, активність підприємств у напрямках активізації інвестиційної діяльності на основі використання власних інвестиційних коштів або залучення внутрішньодержавних та іноземних інвестиційних ресурсів все ще далека від бажаного рівня. Більше того, як показано у роботі [1], рівень іноземних інвестицій в економіку України у 2019 році (1 704 млн. дол. США) зменшився більш як на 54 % у порівнянні з 2018 роком та на 640 % у порівнянні з 2008 роком, у якому іноземні інвестиції були найбільшими і сягнули 10 913 млн. дол. США. Зрозуміло, що причини такого падіння обсягів іноземних інвестицій – цілий ряд суттєвих проблем інвестиційної діяльності вітчизняних підприємств, які потребують нагального вирішення.

Як і у попередні роки, головним джерелом фінансування капітальних інвестицій залишаються власні кошти підприємств та організацій [2], за рахунок яких у I півріччі 2019 року було освоєно 73,3 % капіталовкладень [3]. Частка кредитів банків та інших позикових коштів у загальних обсягах капіталовкладень становила 7,7 %. За рахунок державного та місцевих бюджетів освоєно 9,0 % капітальних інвестицій. Частка коштів іноземних інвесторів становила 0,8 % усіх капіталовкладень. Очевидно, що причини надзвичайно малих часток кредитних коштів та інвестицій іноземних інвесторів полягають у великих процентних ставках на позикові кошти та у недосконалості інвестиційного законодавства. Ще одна причина полягає у тому, що як державні так і регіональні органи влади не зацікавлені у розвитку вітчизняних підприємств машинобудівного комплексу, навіть тих, які мають стратегічне значення для економіки України. Серед таких – ДП "Антонов", ДП "Виробниче об'єднання Південний машинобудівний завод ім. О. М. Макарова", ДП "Завод імені В.О. Малишева" та багато інших.

Отже, інвестиційна діяльність вітчизняних підприємств і на нинішній час являється однією із найважливіших проблем економічного розвитку України. Сприятливий інвестиційний клімат будь-якої країни передбачає наявність чіткого і прозорого та, що надзвичайно важливо, стабільного

інвестиційного законодавства [4] та неухильне дотримання принципу верховенства закону. В Україні ж різними органами влади створено "потужну" законодавчу базу щодо регулювання інвестиційної діяльності, безліч нормативних актів якої не дають чіткого та однозначного тлумачення навіть основних принципів цієї діяльності. Більше того, вони постійно зазнають змін, які часто різко міняють правила отримання податкових пільг. Ще один недолік нечіткого законодавства – трактування його положень різними органами на власний розсуд. Вирішення цих проблем інвестиційної діяльності підприємств вбачається у максимальній мінімізації кількості законів та інших нормативно-правових актів сфери інвестиційних процесів та чітке і однозначне трактування кожного їх положення, кожного пункту та підпункту. Крім того, повинні бути встановлені мінімальні терміни на розгляд будь-яких позовів у судах усіх інстанцій.

Проблеми залучення інвестиційних позикових коштів повинні вирішуватися наступними заходами – наданням кредитів державними банками під ставки 1-2 % річних на основі затверджених і зареєстрованих відповідними регіональними та державними органами інвестиційних проектів відповідно до їх тематичного спрямування та органами фіскальної служби України. Крім того, в єдиному (в оптимальному варіанті) законі про інвестиційну діяльність підприємств повинна бути передбачена суворя кримінальна відповідальність за невиконання погоджених і зареєстрованих інвестиційних проектів. Саме проектів, а не програм, оскільки проект – це достатньо конкретний і конкретизований матеріальний продукт, а не формальні "науково подібні" звіти ні про що. Чи не у цьому ще одна проблема інвестиційного розвитку підприємств, які за рівнем впровадження нових технологій безнадійно відстають від розвинених країн, у яких приріст ВВП становить 60-90 % відносно всього 0,7 % в Україні. За роки незалежності України кількість створюваних нових видів техніки скоротилося в 14,3 рази, а частка інноваційно-активних промислових підприємств – в п'ять разів [5]. Саме тому, інвестиційні кошти з регіональних та державних бюджетів повинні виділятися виключно на інноваційні інвестиційні проекти зі створення нових видів перспективної конкурентоспроможної продукції або новітніх технологічних процесів і відповідного обладнання. Єдиним завершенням будь-якого інноваційно-інвестиційного проекту має бути реальне впровадження нового продукту або технологічного процесу у діюче виробництво. Блок схема пропонованого інвестиційного процесу на основі кредитних коштів наведена на рис. 1.

Рис. 1. Блок-схема інвестиційного процесу підприємства на основі кредитних коштів

Процес погодження інвестиційного проекту у профільному міністерстві повинен бути максимально спрощеним і носити, радше, інформативний характер для працівників його відповідного управління або департаменту. Затвердження інвестиційного проекту має здійснюватися регіональним або державним органом влади за погодженням з інстанціями, які надаватимуть інвестиційні кошти. Реєстрація інвестиційних проектів повинна здійснюватися в у відповідних місцевих або регіональних органах статистики та регіональних і фіскальних службах.

Ще одна проблема інвестиційних процесів в Україні полягає у тому, що інвестиції з механізму розвитку підприємств стали потужним механізмом або й, навіть, потужною системою, їх знищення. Наприклад, завдяки бурхливій інвестиційній діяльності російських структур при активній підтримці керівництва Львівської ОДА та Львівських обласної та міської рад колись найбільше у Європі всесвітньо відоме виробниче об'єднання "Львівський автобусний завод" було приватизоване громадянином Росії і за кілька років "успішно" знищене. При цьому, кількарічний процес його стагнації та знищення здійснювався за мовчазної підтримки інших регіональних та державних органів влади, не зважаючи на повне невиконання погодженої інвестором інвестиційної програми розвитку заводу. На його території нині кипить житлове будівництво, яке являється ще однією, хоча й побічною, проблемою бурхливого розвитку інфраструктури м. Львова та багатьох інших міст. Не кращою, у результаті інвестиційної діяльності вітчизняних та іноземних інвесторів, виявилась і доля ПАТ "Дрогобицький завод автомобільних кранів", яке було доведене інвесторами до банкрутства, ПрАТ "Конвеєр", ПАТ "Автовантажувач", на колишній території якого нині зведений цілий жилий комплекс, та багато інших підприємств надзвичайно важливого для економічного розвитку будь-якої країни машинобудівного комплексу.

Хоча за обсягами освоєння капітальних інвестицій провідною сферою економічної діяльності країни являється промисловість (у 2019 році – біля 40 %), та частка підприємств машинобудівного комплексу у ньому вкрай мала. Завдяки, саме, надзвичайно слабкому розвитку вітчизняного машинобудування Україна посіла аж 83 місце зі 140 у рейтингу Глобальної конкурентоспроможності економіки (Global Competitiveness Index) та 77 місце за рівнем впровадження сучасних технологічних процесів у виробництво [3].

Досвід економічного розвитку європейських та багатьох інших країн свідчить, що без належного сприяння державних та регіональних органів влади в запропонованих шляхах вирішення розглянутих проблем інвестиційної діяльності підприємств машинобудівних галузей досягнення рівня економічного розвитку України, співставимого з рівнем розвитку більшості європейських країн, просто не можливе.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Харчук С. А. Стан інвестиційної діяльності підприємств України в умовах економічної нестабільності. *Економіка і держава*. 2020. № 1. С. 66–72. DOI: <https://doi.org/10.32702/2306-6806.2020.1.66>.
2. Сакун Л. М., Веденіна Ю. Ю., Цимбал О. С. Сучасні проблеми розвитку машинобудівних підприємств України та шляхи їх подолання. *Економіка та управління підприємствами*. 2019. Вип.32. С. 201–207.
3. Бабій К.О., Мягих І.М. Розвиток інвестиційної діяльності підприємств України. *IV Всеукраїнська науково-практична конференція "Актуальні проблеми інноваційного розвитку кластерного підприємництва в Україні"* (27 березня 2020 р., м. Київ). Київ : КНУТД, 2020. С. 18–24.
4. Федорчак О. Проблеми правового регулювання інвестиційної діяльності в Україні. *Ефективність державного управління*. 2017. Вип. 4 (53). Ч. 1. С. 80–94.
5. Федішин І., Гарматій Н. Інвестиційно-інноваційна діяльність підприємств промисловості України. *Економічний вісник*. Тернопіль: ТНТУ, 2020. Том 63. № 2. С. 26–34. DOI: https://doi.org/10.33108/galicianvisnyk_tntu2020.02.026.

Войтків Станіслав Володимирович, кандидат технічних наук, Заслужений машинобудівник України, генеральний конструктор, Науково-технічний центр "Автополіпром", Львів, e-mail: voytkivsv@ukr.net

Voytkiv Stanislav V., Candidate of Sciences, the Deserved Machine Engineer of Ukraine, General Designer, Scientific and technical Center "Autopoliprom", Lviv, e-mail: voytkivsv@ukr.net